

УДК 330.322

Альрашді Абдулла,
аспірант кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

МІСЦЕ ОАЕ У МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГАХ ЩОДО СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Abdullah Al Rashdi,
PhD Student of Department of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv

PLACE OF THE UAE IN THE INTERNATIONAL RATINGS FOR CREATING OF A FAVORABLE INVESTMENT CLIMATE

Розглянуто місце ОАЕ у міжнародних рейтингах щодо створення сприятливого інвестиційного клімату та підвищення підприємницької активності. Визначено реформи, які сприяли підвищенню показників у міжнародних рейтингах. З'ясовано індикатори, які створюють бар'єри у позитивній динаміці показників сприятливості інвестиційного клімату.

The place of the UAE in the international ratings for creating of a favorable investment climate and enhancing of entrepreneurial activity are considered. Reforms that have contributed to raising the indicators in the international rating are identified. Indicators that create barriers in the positive dynamics of indicators of a favorable investment climate are found out.

Ключові слова: інвестиційний клімат, захист інвесторів, конкурентоспроможність, реформи, міжнародний рейтинг.

Key words: investment climate, investor protection, competitiveness, reforms, international rating.

ВСТУП

На сьогодні Об'єднані Арабські Емірати є однією з небагатьох країн, де надається можливість інвестування з високою прибутковістю за умови захисту прав інвесторів. Зростання економіки країни на найближчі роки підтверджується всіма міжнародними інвестиційними та експертними агентствами.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз міжнародних рейтингів ОАЕ у залученні інвестицій в порівнянні з країнами Близького Сходу і Північної Африки, а також країн ОЕСР, та пошук напрямів щодо покращення місця ОАЕ в міжнародних рейтингах.

МЕТОДОЛОГІЯ

У процесі дослідження використовується системний підхід, статистичні та аналітичні методи, метод груповань, узагальнюючих характеристик, табличний та графічний методи, метод абсолютних та відносних величин, метод порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У світовому рейтингу зручності ведення бізнесу економіка ОАЕ знаходиться на 21-му місці, будучи першою серед країн Перської затоки. Світовий банк випустив оновлений рейтинг Doing Business 2018, який традиційно включає в себе 189 країн і оцінює зручність і легкість ведення бізнесу. Оцінка враховує безліч факторів: швидкість реєстрації підприємств, доступ до електро-

постачання, рівень податкового навантаження та інші характеристики.

За останні 15 років в економіці ОАЕ здійснено найбільшу кількість реформ в регіоні — 33. Країни ранжовано за 10 показниками регулювання підприємницької діяльності. Найбільшу кількість реформ було здійснено за показниками "реєстрація підприємств", "підключення до системи електропостачання", "отримання кредитів" (рис. 1).

Разом з тим, не всі реформи дали помітний результат. Протягом 2011—2017 рр. суттєві зміни відбулися за показниками "Оподаткування" та "Захист інвесторів".

Підвищення показника "Захист інвесторів" вдалося досягти завдяки удосконаленню захисту міноритарних інвесторів:

— посилення захисту інвесторів шляхом запровадження більших вимог до розкриття інформації про операції з пов'язаними сторонами в річному звіті та на фондовій біржі, а також даючи можливість звернутися до директорів, коли такі операції шкодять компанії;

— посилення захисту міноритарних інвесторів шляхом введення додаткових вимог щодо операцій з пов'язаними сторонами та більших вимог щодо розкриття таких операцій; надаючи можливість акціонерам перевірити документи, що стосуються угоди з пов'язаною стороною, призначити аудиторів для перевірки транзакції та вимагаючи скасування транзакції, якщо вона виявиться неправомірною;

— посилення захисту міноритарних інвесторів, заборонивши дочірній компанії придбавати акції у своєї материнської компанії, і вимагаючи, щоб потенційний

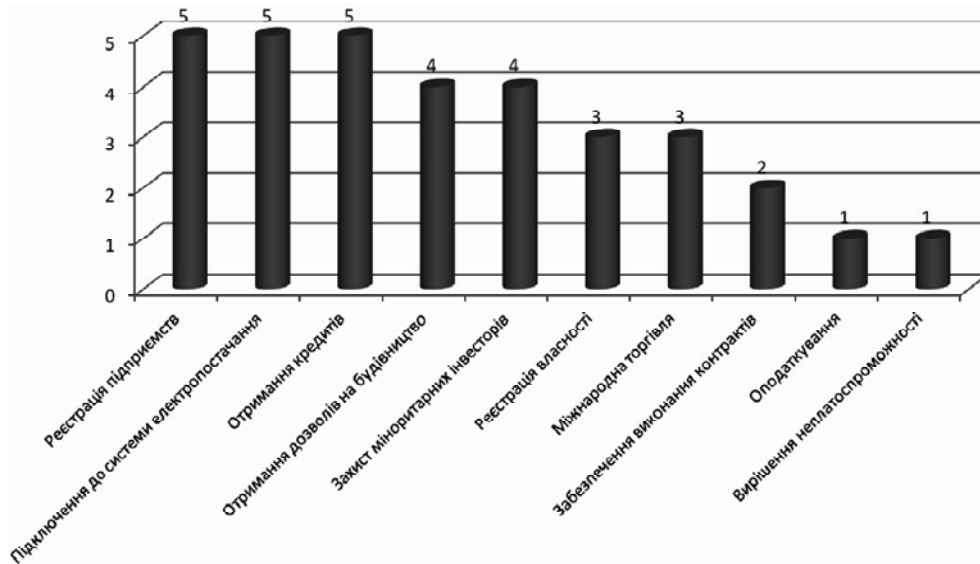

Рис. 1. Кількість реформ, здійснених в ОАЕ протягом 2005–2017 рр.

Джерело: [1].

покупець, досягнувши 50% або більше капіталу компанії, зробив пропозицію купівлі всім акціонерам;

— посилення захисту міноритарних інвесторів, збільшивши права та роль акціонерів у великих корпоративних рішеннях, пояснюючи власність та структуру управління і вимагаючи більшої корпоративної прозорості.

Підвищення показника "Оподаткування" вдалося досягти за рахунок спрощення сплати податків для компаній шляхом створення онлайн-податкової та платіжної системи для внесків на соціальне забезпечення (2013 рік). Та протягом останніх років ОАЕ утримують лідируючі позиції. Таким чином, зроблені в останні роки кроки у податковій реформі мали позитивну тенденцію у міжнародних рейтингах сприятливості системи оподаткування.

Варто зазначити щодо вигідного режиму оподаткування, який полягає у преференціях для кожної групи податків:

— щодо податків на доходи та капітал: відсутність податку на прибуток та на приріст капіталу (виняток становлять зарубіжні нафтові компанії та іноземні банки); відсутність податку на доходи фізичних осіб; повне звільнення від податків на роялті та на відсотки; податки на дивіденди стягуються тільки на території держав, де був отриманий цей дохід;

— щодо податків на споживання: відсутність ПДВ; не стягуються податки на експорт та імпорт товарів, якщо діяльність ведеться через вільні економічні зони;

— щодо податків на працю: не застосовується оподаткування шляхом відрахувань із заробітної плати.

За даними доповіді Doing Business, ОАЕ знаходиться серед світових лідерів за тривалістю обробки податкових платежів — на оплату податків бізнес витрачає лише 12 годин, а ставка податкових внесків становить 15,9% (табл. 2).

Незважаючи на відсутність податків, разом з тим в ОАЕ існують сплати, зокрема плата за передачу/реєстрацію землі, збір за поновлення торгової ліцензії, збір за реєстрацію автомобіля, внески на соціальне страхування.

Крім зазначених вище показників, рейтинг Doing Business вдалося підвищити і за показником "Отримання дозволів на будівництво". Оскільки нерухомість є однією із найбільш привабливих сфер для інвестицій в ОАЕ, цей показник відіграє важливу роль у залученні інвесторів. Протягом 2011—2017 рр. підвищення рейтингу вдалося досягти за рахунок:

— скорочення часових витрат на отримання дозволів на будівництво шляхом вдосконалення онлайн-системи для отримання дозволу на продаж від забудовника, дозволів на будівництво та сертифікатів про закінчення будівництва;

— спрощення будівельних дозволів шляхом удосконалення процедури отримання підтвердження цивільного захисту;

— спрощення оформлення будівельних дозволів, запровадивши перевірки на основі ризиків.

Підвищення показника "Забезпечення виконання контрактів" вдалося досягти за рахунок впровадження

Таблиця 1. Рейтинг Doing Business за категоріями ведення бізнесу в ОАЕ

Показники	DB 2018	DB 2017	DB 2016	DB 2015	DB 2014	DB 2013	DB 2012
Загальний рейтинг	21	26	31	22	23	26	33
Реєстрація підприємств	51	53	60	58	37	22	42
Отримання дозволів на будівництво	2	4	2	4	5	13	12
Підключення до системи електропостачання	1	4	4	4	4	7	10
Реєстрація власності	10	11	10	4	4	12	6
Кредитування	90	101	97	89	86	83	78
Захист інвесторів	10	9	49	43	98	128	122
Оподаткування	1	1	1	1	1	1	7
Міжнародна торгівля	91	85	101	8	4	5	5
Забезпечення виконання контрактів	12	25	18	121	100	104	134
Вирішення неплатоспроможності	69	104	91	92	101	101	151

Джерело: [1].

Таблиця 2. Індикатори за показником "Оподаткування"

Показники	ОАЕ	Близький Схід і Північна Африка	ОЕСР високий рівень доходу
Платежі (кількість на рік)	4	17,9	10,9
Час (години на рік)	12	203,4	160,7
Загальна ставка податків і внесків (% від прибутку)	15,9	32,6	40,1
Індекс процедур після подачі звітності та сплати податків (0-100)		50,56	83,45

Джерело: [1].

Таблиця 3. Індикатори за показником "Міжнародна торгівля"

Показник	ОАЕ	Близький Схід і Північна Африка	ОЕСР
Міжнародна торгівля (рейтинг)	91	121	25
Час на експорт: прикордонний і митний контроль (в годинах)	27	62,6	12,7
Вартість експорту: прикордонний і митний контроль (дол. США)	462	464,4	149,9
Час на експорт: оформлення документів (годин)	6	74,3	2,4
Вартість експорту: оформлення документів (дол. США)	178	243,6	35,4
Час на імпорту: прикордонний і митний контроль (в годинах)	54	112,3	8,7
Вартість імпорту: прикордонний і митний контроль (дол. США)	678	540,7	111,6
Час на імпорту: оформлення документів (годин)	12	94,5	3,5
Вартість імпорту: оформлення документів (дол. США)	283	266,2	25,6

Джерело: [1].

електронного обслуговування процесу шляхом введення нового органу супроводження клієнтів у компетентному суді та подальшої розробки послуги "Розумні петиції", що дозволяє сторонам здійснювати реєстрацію та стежити за рухом в Інтернеті.

Підвищення показника "Підключення до системи електропостачання" вдалося досягти, спростивши процес підключення і взаємодію між клієнтом і комунальним підприємством.

Незважаючи на те, що за показниками "кредитування", "реєстрація підприємств", "вирішення неплатоспроможності" протягом останнього року спостерігається позитивна динаміка, ці показники потребують покращення.

Показник "кредитування" покращився до 90, та не дивлячись на те, що за регіоном Близького Сходу і Північної Африки цей показник і займає перше місце, ще існує резерв щодо його удосконалення. ОАЕ поліпшили доступ до кредитної інформації, запровадивши систему оцінки споживачів банків та фінансових установ. Водночас індекс рівня захисту кредитних операцій, що оцінює, в якій мірі законодавство сприяє кредитуванню, складає лише 2 з 12.

Показник "реєстрація підприємств" займає лідируючу позицію у рейтингу регіону, але у міжнародному рейтингу сягає лише 51 місце, хоча і мав позитивну динаміку протягом останнього року. Вартість офіційних платежів та гонорарів за юридичні та інші професійні послуги складає 13,4% від доходу на душу населення. Та хоча цей індикатор є нижчим в порівнянні з регіоном Близького Сходу і Північної Африки, в ОЕСР він становить лише 3,1%.

Показник "вирішення неплатоспроможності" посідає 2 місце за регіоном, але у міжнародному рейтингу займає лише 69 місце. Варто зазначити, що сама процедура вирішення неплатоспроможності становить в ОАЕ 3,2 роки, в той час як у країнах ОЕСР — в 2 рази менше.

Разом з тим, варто зазначити щодо позитивної динаміки показника "вирішення неплатоспроможності" зі 151 до 69 місця протягом останніх років. Рейтинг за цим показником вдалося значно підвищити завдяки запро-

вадженню закону "Про банкрутство". Цей закон матиме вагомий вплив на зміцнення економіки ОАЕ та великий бізнес зможе розраховувати на захист у фінансових відносинах з кредиторами і боржниками. Закон містить процедури, що допомагають відновити, реструктурувати або ліквідувати компанію. Він дозволяє відстрочити судові процеси щодо неплатоспроможних організацій і дає їм час прийняти стратегічно правильні рішення щодо всіх сторін, залучених в бізнес.

А за показником "міжнародна торгівля" відбулося погіршення: за регіоном він займає 8 місце, а у світовому рейтингу посідає лише 91 місце. Та хоча часові та грошові витрати на дотримання вимог прикордонного і митного контролю є меншими, порівнюючи з країнами регіону, однак вони значно перевищують відповідні показники в країнах ОЕСР (табл. 3).

Варто зазначити, що серед 55 країн з найвищим ВВП в глобальному дослідженні країн з самою високою репутацією 2017 Country RepTrak [2] ОАЕ займають 27 місце. Глобальне відношення до країн формують три основних фактори: привабливе навколишнє середовище, ефективне управління та розвинута економіка (табл. 4).

У щорічному глобальному рейтингу конкурентоспроможності ОАЕ займають 17 місце серед 140 країн світу. А сусідами ОАЕ стали Ізраїль (16-е) та Австрія (18-е). The Global Competitiveness Index [3] — це глобальне дослідження та рейтинг країн за показником економічної конкурентоспроможності за версією Всесвітнього економічного форуму.

Заслугує на увагу рейтинг Mastercard Index of Global Destination Cities [4], що ранжує міста в залежності від загального числа мандрівників з-за кордону і від обсягів витрачених ними коштів у цих містах, а також дає прогнози щодо зростання числа гостей і обсягу пасажиропотоку. Для розрахунку кількості мандрівників і обсягу їх витрат в кожному зі 132 міст використовується загальнодоступна інформація, оброблена за допомогою спеціально створених алгоритмів та методик.

Згідно з дослідженням Mastercard Destination Cities, Дубай (ОАЕ) є одним з найбільш відвідуваних міст та займає 4 місце, а також перше місце за найбільшими

Таблиця 4. Фактори формування глобального відношення до країн

Привабливе навколишнє середовище (37,9%)	
Фактор	Вклад
дружелюбність місцевих жителів	8,4
краса країни	7,3
привабливість існуючого стилю життя	6,9
привабливість країни в цілому	6,7
Розвинута економіка (25,1%)	
Фактор	Вклад
наявність освіченої і надійної робочої сили	5,2
участь у створенні глобального культурного простору	5,1
виробництво якісних продуктів та послуг	5,1
високий рівень освіти	4,4
наявність великої кількості відомих брендів	4,3
високий рівень технологічного розвитку	3,4
Ефективне управління (37%)	
Фактор	Вклад
безпека	7,7
прозорість в управлінні та низький рівень корупції	6,7
участь у вирішенні міжнародних проблем	6,3
використання прогресивних соціальних та економічних підходів	6,0
управління ефективним керівництвом	6,0
ефективне управління – країна не запроваджує додаткових податків і не витрачає ресурси даремно	5,6
дружелюбне середовище для розвитку бізнесу	5,0

Джерело: [2].

витратами туристів. А до найбільш перспективних міст світу з точки зору притоку туристів належить Абу-Дабі (4 місце).

Одним із найбільш показових рейтингів є Індекс глобальних фінансових центрів (GFCI) [5]. Цей індекс та рейтинг публікуються двічі на рік групою Z/Yen та спонсорується Управлінням фінансового центра Катару при підтримці Світового банку, ОЕСР та Economist Intelligence Unit. ОАЕ з кожним роком все більше покращують свої позиції в сфері міжнародних фінансів та інвестицій. Дубай займає 25-е місце у цьому рейтингу. Крім того, що це місто є одним з найкрупніших торговельних, фінансових і туристичних центрів Близького Сходу, а також третій по важливості центр реекспорту у світі.

Абу-Дабі займає 28-е місце у цьому рейтингу, оскільки місто є адміністративним, фінансовим та транспортним центром крупного нафтогазовидобувного регіону з розвинутою сферою послуг і значним державним сектором в економіці. Глобальний ринок Абу-Дабі привертає все більше представників міжнародного бізнесу.

ВИСНОВКИ

Здійснене дослідження свідчить про те, що незважаючи на лідируючу позицію ОАЕ в порівнянні з країнами регіону Близького Сходу і Північної Африки, все ж таки в порівнянні з країнами ОЕСР існують недоліки у системі "кредитування", "міжнародна торгівля", "реєстрація підприємств", "вирішення неплатоспроможності". В майбутньому ці недоліки можуть негативно позначитися на економічній ситуації. Виходячи з цього, уряд ОАЕ вже зараз повинен замислитися над вирішенням таких питань:

- створення механізмів підвищення рівня захисту кредитних операцій;
- оптимізація часових та грошових витрат на додержання вимог прикордонного та митного контролю;
- оптимізація офіційних платежів за юридичні та інші професійні послуги;

— оптимізація процедури вирішення неплатоспроможності.

Література:

1. Doing Business in United Arab Emirates, available at: <http://www.doingbusiness.org/>
2. Country RepTrak, available at <https://www.reputationinstitute.com/country-reptrak>
3. The Global Competitiveness Index, available at: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
4. Mastercard Index of Global Destination Cities, available at: <https://newsroom.mastercard.com/wp-content/uploads/2016/09/FINAL-Global-Destination-Cities-Index-Report.pdf>
5. The Global Financial Centres Index 21, available at: http://www.finance-montreal.com/sites/default/files/publications/gfci_21_0.pdf

References:

1. Doing Business in United Arab Emirates (2017), available at: <http://www.doingbusiness.org/> (Accessed 12 Dec 2017).
2. Reputation Institute (2017), "Country RepTrak", available at <https://www.reputationinstitute.com/country-reptrak> (Accessed 12 Dec 2017).
3. World Economic Forum (2017), "The Global Competitiveness Index" available at: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
4. Mastercard (2016), "Global Destination Cities Index", available at: <https://newsroom.mastercard.com/wp-content/uploads/2016/09/FINAL-Global-Destination-Cities-Index-Report.pdf> (Accessed 12 Dec 2017).
5. Financial Centre Futures (2017), "The Global Financial Centres Index 21", available at: http://www.finance-montreal.com/sites/default/files/publications/gfci_21_0.pdf (Accessed 12 Dec 2017).

Стаття надійшла до редакції 12.12.2017 р.